

Paper

Arbeidsparticipatie ouderen flink gestegen

Lona Verkooijen

Oktober 2017

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Arbeidsparticipatie 3
3. Inkomen 13
4. Beroepen 15
5. Gezondheid 17
6. Conclusie 21
7. Bronnen 22
8. Begrippen 22

1. Inleiding

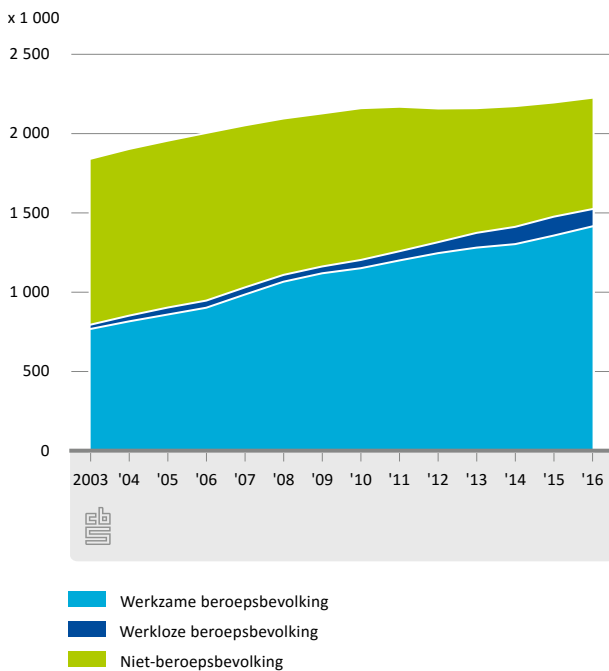
Met het oog op de vergrijzing is beleid ingezet dat erop gericht is om mensen langer te laten doorwerken. Zo zijn veel vormen van prepensioen afgebouwd en gaat de AOW-leeftijd stapsgewijs omhoog. De maatschappelijke vraag die hierbij opkomt is in hoeverre ouderen in staat zijn om langer door te werken.

Tegen deze achtergrond biedt dit artikel een overzicht van de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie van 55- tot 75-jarigen. Tevens wordt aandacht geschonken aan gezondheid en ziekteverzuim van werkenden in deze leeftijdsgroep. Ook wordt ingegaan op de ervaren gezondheid en preferenties ten aanzien van de AOW-leeftijd. Voor het schetsen van de ontwikkeling wordt meestal 2003 als startjaar genomen. Dit heeft als praktische reden dat veel statistische reeksen in dat jaar beginnen. Ook was in 2003 de vergrijzing nog niet erg ver gevorderd en waren veel maatregelen ter verhoging van de arbeidsparticipatie van ouderen nog niet ingevoerd.

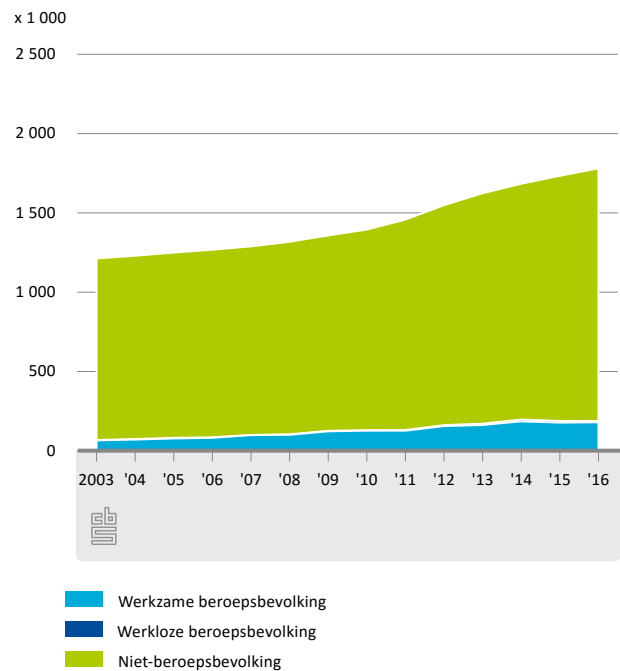
2. Arbeidsparticipatie

De arbeidsdeelname van 55- tot 75-jarigen is in de periode 2003 tot en met 2016 fors toegenomen; de netto-arbeidsparticipatie steeg van 27,2 naar 39,7 procent. Het aantal 55-plussers met betaald werk verdubbelde in die periode bijna, van 828 duizend tot 1 588 duizend. Deels komt dat doordat de groep ouderen groter werd; hun aantal groeide namelijk met een derde.

2.1a 55- tot 65-jarigen naar arbeidspositie

2.1b 65- tot 75-jarigen naar arbeidspositie

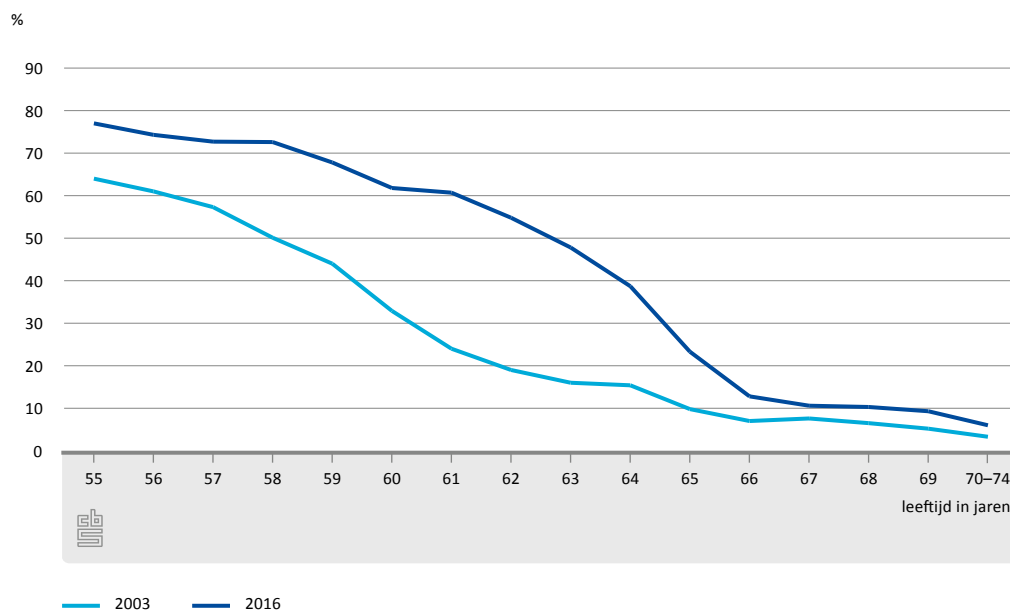

Vooraf meer 60- tot 65-jarigen hebben betaald werk. In 2003 was de netto-arbeidsparticipatie in deze leeftijdsgroep nog vrij laag; tussen de 15 en 33 procent, variërend per levensjaar. Dertien jaar later was de arbeidsdeelname twee tot drie keer zo hoog.

De netto-arbeidsparticipatie onder 65- tot 75-jarigen steeg minder hard ten opzichte van 2003 en bleef met 10,1 procent vrij laag. Uitzondering in deze leeftijdsgroep vormen de 65-jarigen. Voor hen steeg de arbeidsparticipatie van 9,8 naar 23,3 procent.

De arbeidsdeelname onder 25- tot 55-jarigen (ongeveer 83 procent) was in 2016 vergelijkbaar met die in 2003. Het aantal werkenden nam wel af, maar er zijn nu ook minder mensen in deze leeftijd dan destijds.

2.2 Netto-arbeidsparticipatie ouderen

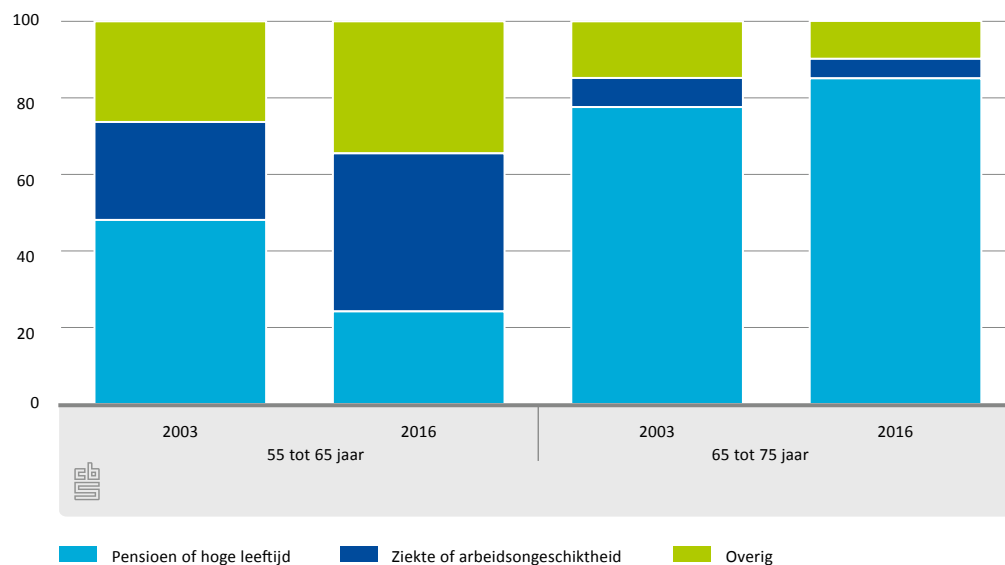
Kleiner deel 55- tot 65-jarigen buiten beroepsbevolking vanwege pensioen

Bijna een derde van alle 55- tot 65-jarigen behoorde in 2016 niet tot de beroepsbevolking; dat zijn niet-werkenden die niet recent naar werk hebben gezocht en/of niet op korte termijn voor werk beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld omdat ze ziek of arbeidsongeschikt zijn, of al met pensioen zijn. Van de 65- tot 75-jarigen behoort bijna 90 procent niet tot de beroepsbevolking.

Vergeleken met het begin van deze eeuw zijn er onder de 55- tot 65-jarigen die niet tot de beroepsbevolking behoren, aanzienlijk minder die pensioen of hoge leeftijd noemen als reden om niet te werken. Vorig jaar was dat 24 procent, terwijl dat in 2003 nog 48 procent was. Daarentegen is het percentage 55- tot 65-jarigen in de niet-beroepsbevolking die aangeven niet te werken wegens ziekte of arbeidsongeschiktheid, toegenomen ten opzichte van 2003 van 26 naar 41 procent. Onder de 65- tot 75-jarigen waren pensioen of hoge leeftijd in 2016 verreweg de voornaamste redenen om niet te werken.

2.3 Niet-beroepsbevolking; redenen om niet te werken

% niet-beroepsbevolking

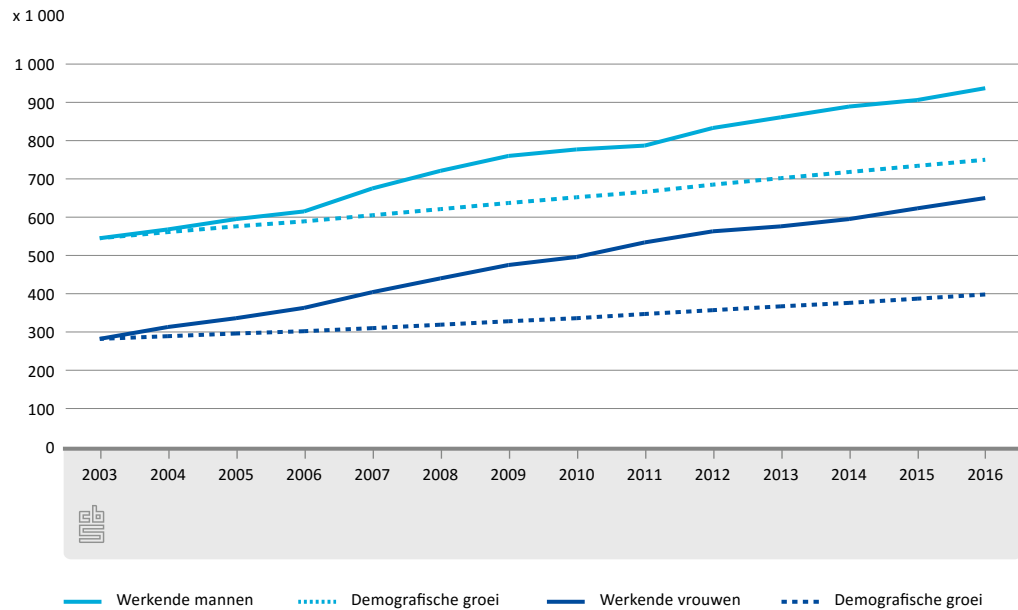

Ruime verdubbeling aantal werkende oudere vrouwen

Vrouwen hebben de afgelopen decennia een inhaalslag gemaakt op de arbeidsmarkt. Sinds 2003 is het aantal werkende vrouwen van 55 tot 75 jaar meer dan verdubbeld. Ook dit is voor een deel te verklaren doordat er nu meer vrouwen in die leeftijdsgroep zijn (het demografisch effect). Maar als de arbeidsdeelname onder vrouwen nu even hoog was als in 2003, dat wil zeggen: als een even groot deel betaald werk had, zou de groei ongeveer een derde zijn van wat die in werkelijkheid is. Ruim twee derde is dus toe te schrijven aan het feit dat meer vrouwen zijn gaan werken.

Het aantal werkende oudere mannen steeg met 72 procent minder fors dan bij vrouwen. Bij 55- tot 75-jarige mannen was iets meer dan de helft van de toename te verklaren door het demografisch effect en net iets minder dan de helft door een hogere arbeidsparticipatie.

2.4 Werkzame beroepsbevolking (55 tot 75 jaar)

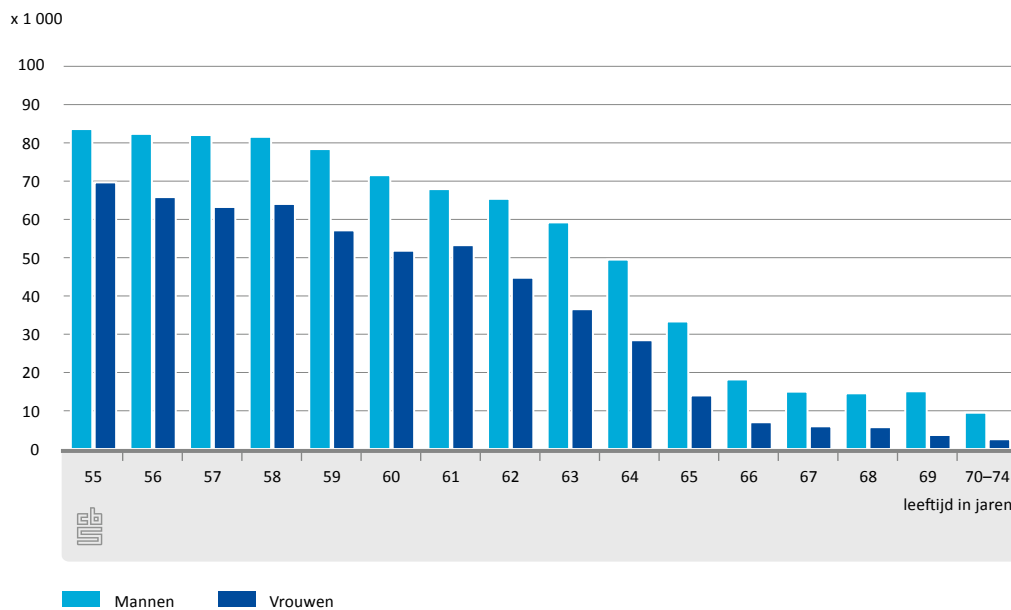
Deelname mannen aan arbeidsmarkt is nog steeds groter

Ondanks deze inhaalslag is de netto-arbeidsparticipatie van mannen nog steeds hoger dan die van vrouwen. Vorig jaar werkte 32,2 procent van de 55- tot 75-jarige vrouwen, in 2003 was dat 18,1 procent. Voor mannen in deze leeftijdsgroep was dat 47,3 procent in 2016 en 36,6 procent in 2003.

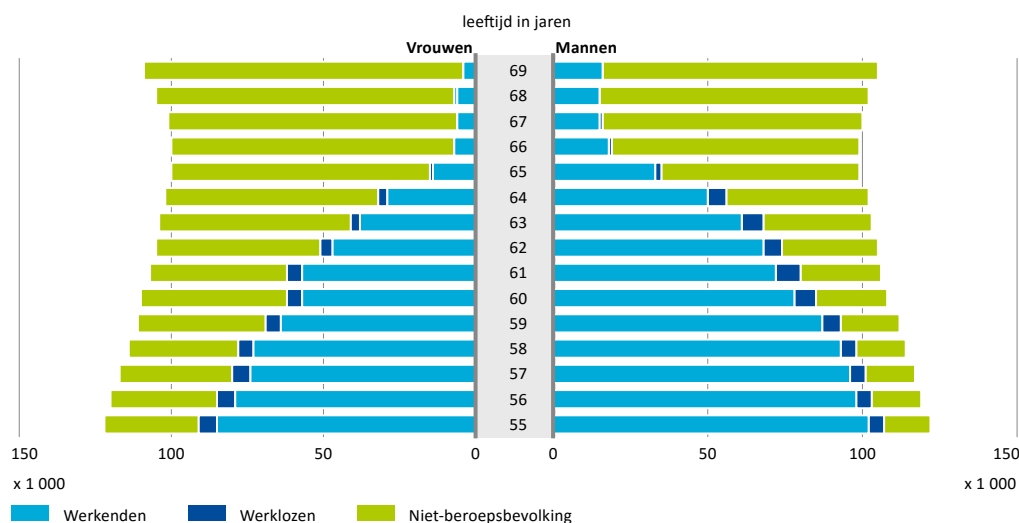
Bekeken naar leeftijdsgroep liep in 2016 de arbeidsparticipatie van 55-plussers bij mannen en vrouwen steeds verder uiteen. Bij de mannen was die voor alle leeftijden tussen de 55 en 59 jaar ongeveer gelijk (iets boven de 80 procent). Bij de vrouwen was die kleiner bij elke volgende leeftijdsgroep.

Bij de zestigers was het aandeel met betaald werk in elke volgende leeftijdsgroep steeds aanzienlijk kleiner. Voor alle leeftijden na 65 was het percentage laag. In 2016 had iedereen op die leeftijd de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt.

2.5 Arbeidsparticipatie 55- tot 75-jarigen, 2016

2.6 Arbeidspositie 55- tot 70-jarigen, 2016

Ouderen vaker en langer werkloos

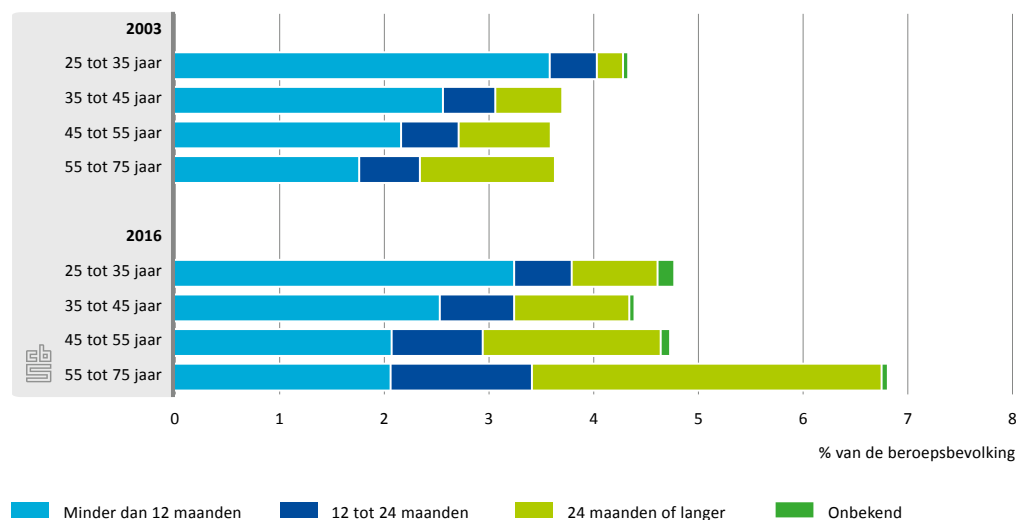
Vergeleken met 2003 was een groter deel van de 55- tot 75-jarigen in de beroepsbevolking in 2016 werkloos. Destijds was het percentage vergelijkbaar met andere leeftijdsgroepen en kwam werkloosheid van 24 maanden of langer iets vaker voor. Ruim een derde van de werkloze 55-plussers zat langer dan twee jaar thuis, in 2016 was dat bijna de helft.

De werkloosheid was voor alle leeftijdsgroepen groter dan dertien jaar terug. Voor de 55- tot 75-jarigen was dat 6,8 procent vorig jaar tegen 3,6 procent in 2003. Overigens lag de werkloosheid voor deze groep in 2014 gemiddeld nog een stuk hoger met 7,4 procent. Sinds dat jaar nam de werkloosheid jaarlijks af.

2.7 Werkloosheidsduur naar leeftijd

% niet-beroepsbevolking

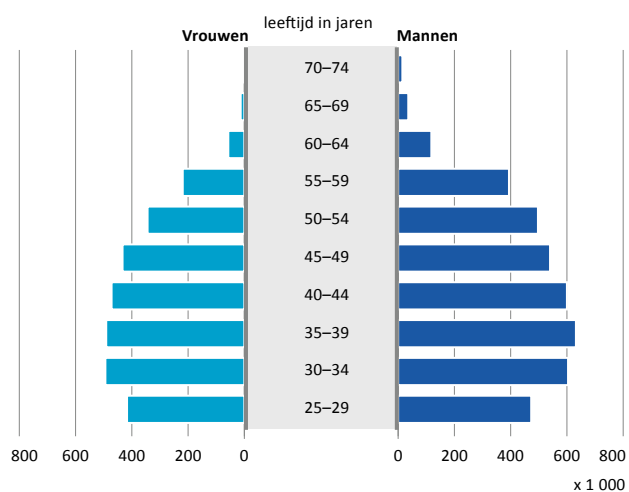

Bijna één op de vijf werkenden is 55 jaar of ouder

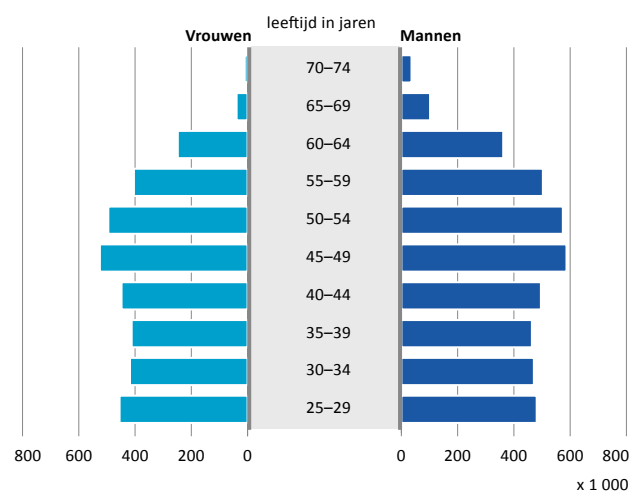
In 2016 bestond de werkzame beroepsbevolking van 15 tot 75 jaar uit 8,4 miljoen personen, waarvan 19 procent 55 jaar of ouder. In 2003 was dat nog 11 procent. Die ontwikkeling heeft te maken met de veranderingen in de bevolkingsopbouw – er zijn nu meer 55-plussers – en hangt ook samen met het overheidsbeleid dat mensen wil stimuleren om langer door te werken. Vanaf 2007 zijn daartoe verschillende wetten en regels aangepast. Zo zijn veel regelingen voor prepensioen afgebouwd. Ook werd met ingang van 2013 de AOW-leeftijd stapsgewijs verhoogd. In 2016 lag deze op 65 jaar en 6 maanden. Vanaf 2022 zal de AOW-leeftijd gekoppeld worden aan de gemiddelde levensverwachting.

De gemiddelde leeftijd waarop mensen met pensioen gaan hield gelijke tred met de stapsgewijze verhoging van de AOW-leeftijd. Lag de feitelijke pensioenleeftijd in 2006 nog op 61 jaar, tien jaar later was dat 64 jaar en 5 maanden. Flink wat meer pensioengangers waren in 2016 al de 65 gepasseerd: 62 procent, terwijl dat in 2006 nog 15 procent was (CBS, [Pensioenleeftijd voor negende jaar omhoog, 2016](#)). Dat betekent dat het aantal 60- tot 65-jarigen met een baan ook fors toenam. Sinds 2003 is het aantal werkenden in deze leeftijdsgroep meer dan verdrievoudigd.

2.8a Werkzame beroepsbevolking naar leeftijd, 2003

2.8b Werkzame beroepsbevolking naar leeftijd, 2016

Verhoging AOW-leeftijd

Wie de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt, ontvangt maandelijks een uitkering van de Sociale Verzekeringsbank. Vanaf 2013 is deze leeftijd in stapjes verhoogd. In 2016 lag de AOW-gerechtigde leeftijd op 65 jaar en 6 maanden. Wie in dat jaar 65 werd, kreeg dus een half jaar later voor het eerst een AOW-uitkering. Vanaf 2022 wordt de AOW-leeftijd aangepast op grond van de gemiddelde levensverwachting.

AOW-leeftijd

Jaar	AOW-leeftijd
2013	65 jaar en 1 maand
2014	65 jaar en 2 maanden
2015	65 jaar en 3 maanden
2016	65 jaar en 6 maanden
2017	65 jaar en 9 maanden
2018	66 jaar
2019	66 jaar en 4 maanden
2020	66 jaar en 8 maanden
2021	67 jaar
2022	67 jaar en 3 maanden

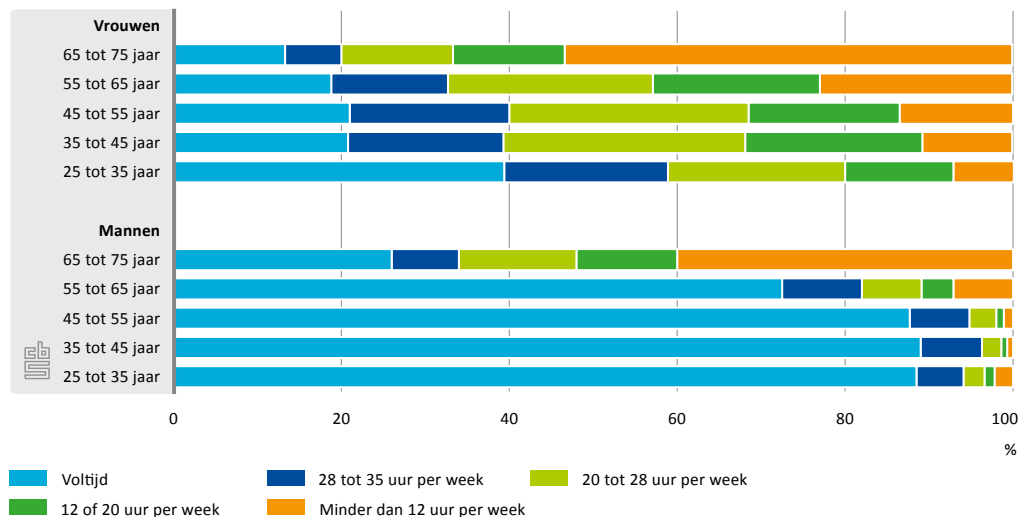
Bron: SvB, Belastingdienst.

65- tot 75-jarigen werken vaakst in deeltijd

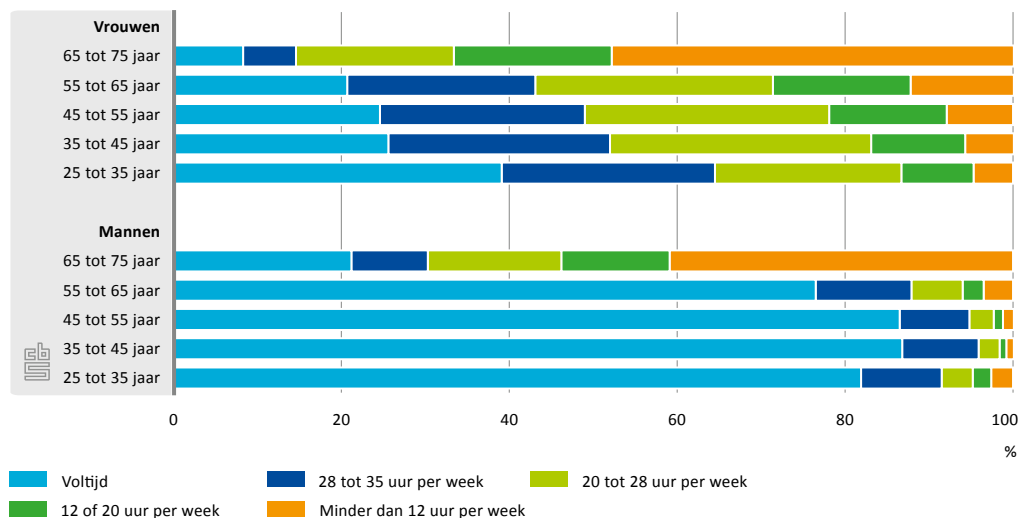
Van de oudste groep van de werkzame beroepsbevolking, van 65 tot 75 jaar, werkte ruim 90 procent van de werkende vrouwen en bijna 80 procent van de werkende mannen in 2016 in deeltijd. Die percentages lagen hoger dan in 2003. De meeste werkende 65-plussers hebben betaald werk naast hun AOW of pensioen. Vooral deeltijdwerk tot twaalf uur per week komt veel voor.

In de jongere groepen is het verschil in arbeidsduur tussen de seksen groter. Ongeacht de leeftijd, werkte het merendeel van de vrouwen in 2016 parttime, terwijl ruim drie kwart van de mannen tot 65 jaar een voltijd baan had. Vergelijken met 2003 is het percentage mannelijke voltijdwerkers wel iets afgenomen, met uitzondering van de 55- tot 65-jarigen.

2.9 Werkzame beroepsbevolking naar arbeidsduur, 2003

2.10 Werkzame beroepsbevolking naar arbeidsduur, 2016

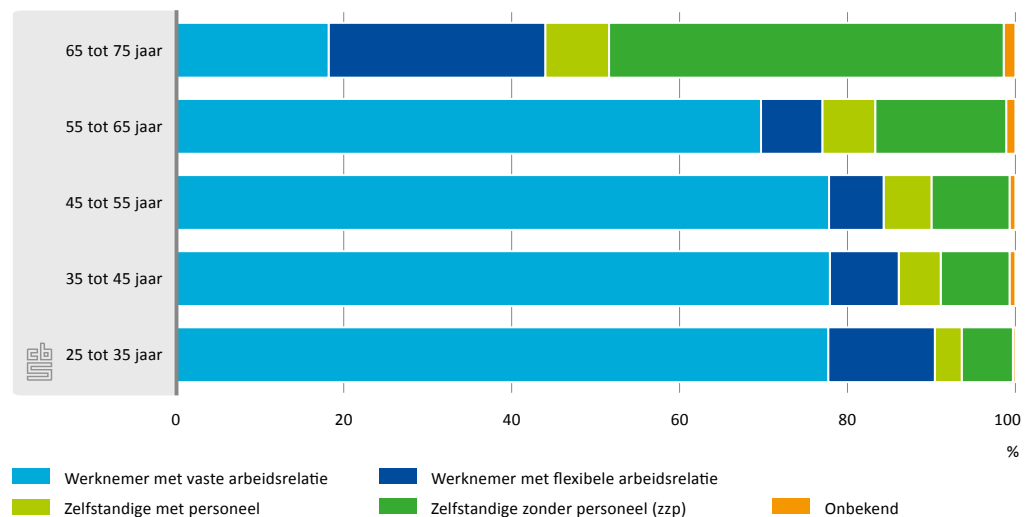
Aandeel ouderen in vaste loondienst nauwelijks veranderd

55- tot 65-jarige werkenden hadden in 2016 vrijwel even vaak een vaste baan als in 2003. Werkenden van 65 tot 75 jaar zelfs iets vaker. Van de werkenden van 55 tot 65 jaar was 71 procent in vaste loondienst; van de 65- tot 75-jarigen was dit 23 procent.

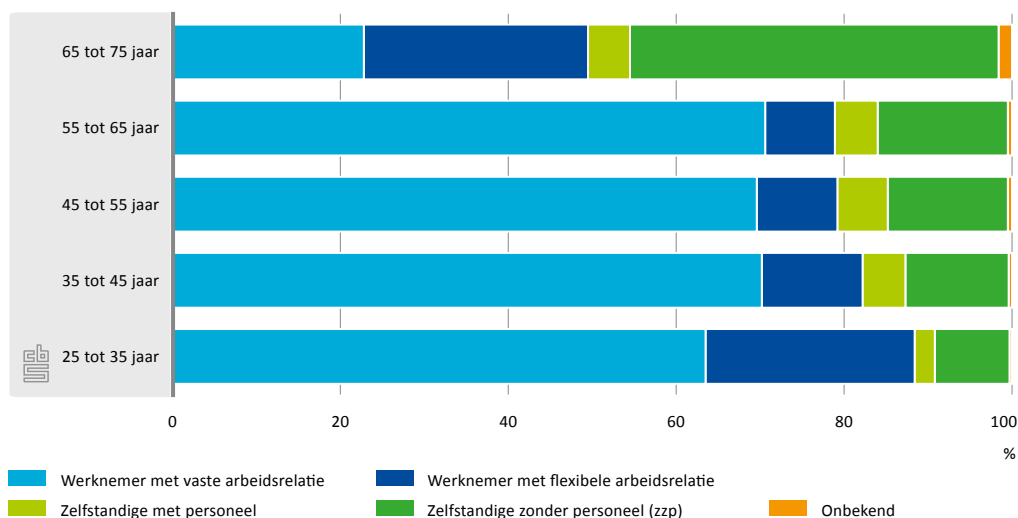
Bij alle leeftijden onder de 55 was dit percentage lager, en kleiner in vergelijking met 2003. Deze leeftijdsgroepen hebben meer te maken met de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Werkgevers nemen werknemers minder snel in vaste dienst uit kostenoverwegingen, om wisselingen in het personeelsbestand op te vangen en om werknemers langer 'uit te proberen' (TNO en CBS, [Dynamiek op de Nederlandse arbeidsmarkt, De focus op flexibilisering, 2015](#)).

Ruim drie kwart van de 65-plussers met een baan had een flexibel contract of werkte als zelfstandige. Dat is aanmerkelijk meer dan onder jongere groepen. Zelfstandigen werken langer door dan werknemers.

2.11 Werkzame beroepsbevolking naar positie in de werkkring, 2003

2.12 Werkzame beroepsbevolking naar positie in de werkkring, 2016

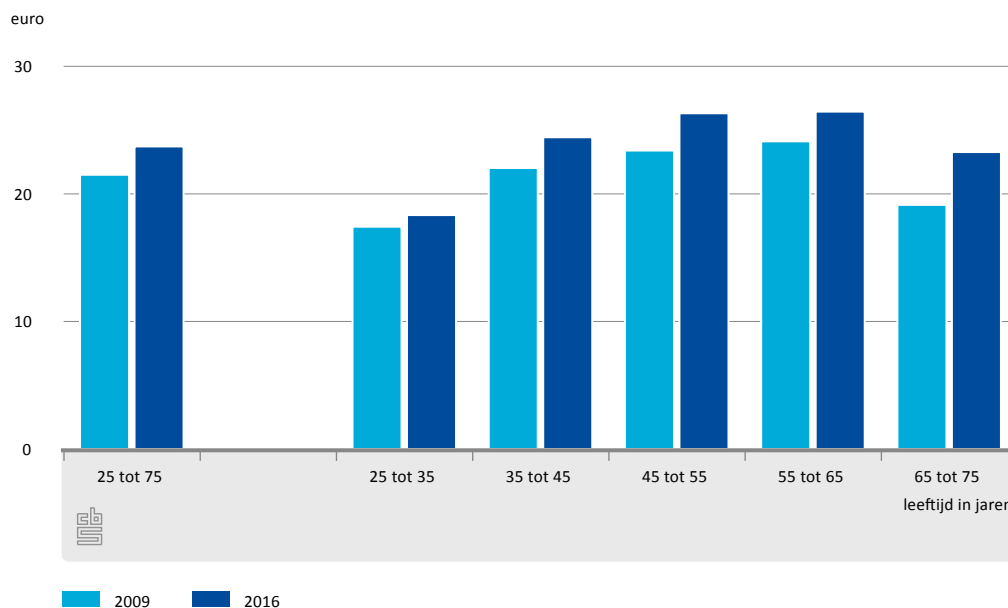

3. Inkomen

De beloning van werknemers van 55 tot 65 jaar ligt ruim 11 procent boven het gemiddelde van alle 25- tot 75-jarigen. Zij verdienen gemiddeld genomen het meest per uur. Het gemiddelde uurloon van 65- tot 75-jarige werknemers steeg het meest. In 2009 lag de beloning in deze leeftijdsgroep nog onder het gemiddelde van alle werknemers van 25 tot 75 jaar. Zeven jaar later was het gemiddelde uurloon nagenoeg gelijk aan het gemiddelde van alle werknemers.

Steeds meer mensen gaan later met pensioen en werken door na hun 65e. Het aantal 65- tot 75-jarige werknemers is over deze periode bijna verdubbeld. Verder werkte een groter deel van deze werknemers in voltijd dan in 2009. Het aandeel werknemers van 65 tot 75 jaar dat voltijds werkt steeg van 18 naar 24 procent.

3.1 Uurloon werknemers

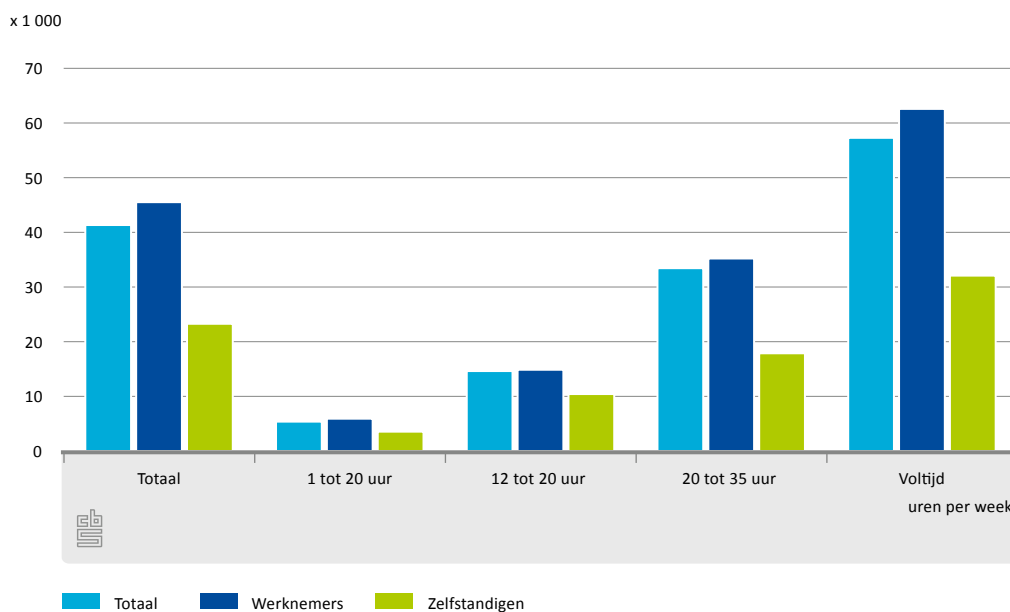

Inkomens en koopkracht

Het doorsnee persoonlijk primair inkomen uit werk van alle 55- tot 65-jarigen bedroeg in 2015 (het meest recente jaar waarvoor dit gegeven beschikbaar is) 41,3 duizend euro. Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie verdienen overigens veel minder dan degenen met een vaste arbeidsrelatie. Zoals gezegd werkte het merendeel van de 55- tot 65-jarigen als werknemer met een vast dienstverband (71 procent), de tweede groep waren de zelfstandigen (21 procent) en de kleinste groep vormden de flexwerkers (8 procent). Het meest verdienen de voltijdwerkende werknemers, met een doorsnee inkomen uit werk van 63 duizend euro.

Het doorsnee primair inkomen van 55- tot 65-jarigen met een baan van 20 uur of meer lag in 2015 bijna twee keer zo hoog als dat van zelfstandigen in dezelfde leeftijdscategorie (2015). Een optimale vergelijking in primair (ofwel verdien)inkomen is echter lastig. Zo is de spreiding van het inkomen bij zelfstandigen aanmerkelijk groter dan bij werknemers, alleen al omdat zelfstandigen verlies kunnen draaien en daardoor een negatief inkomen kunnen hebben. Daarnaast houden zelfstandigen van hetzelfde primaire inkomen meer over dan werknemers. Deels omdat ze ervoor kunnen kiezen om geen inkomensverzekeringen af te sluiten, en dus geen premies hoeven af te dragen, en deels omdat ze minder belasting betalen vanwege het recht op ondernemersaftrek.

3.2 Doorsnee inkomen uit werk 55- tot 65-jarigen, 2015*

Het welvaartsniveau van werknemers en zelfstandigen kan daarom beter worden vergeleken op basis van het besteedbaar inkomen van het huishouden. Hierin worden alle bruto-inkomsten van huishoudensleden opgeteld. Dat bedrag wordt verminderd met de inkomstenbelasting en alle premies die zij hebben betaald. Correctie voor samenstelling en grootte van het huishouden levert het gestandaardiseerde besteedbaar inkomen (ofwel koopkracht), waarmee wel een optimale welvaartsvergelijking tussen werknemers en zelfstandigen kan worden gemaakt. De cijfers laten dan zien dat de koopkracht van zelfstandigen in 2015 vier duizend euro hoger lag dan die van werknemers. (Huishoudens met zowel een werknemer als een zelfstandige krijgen de typering van degene die het meeste verdient.)

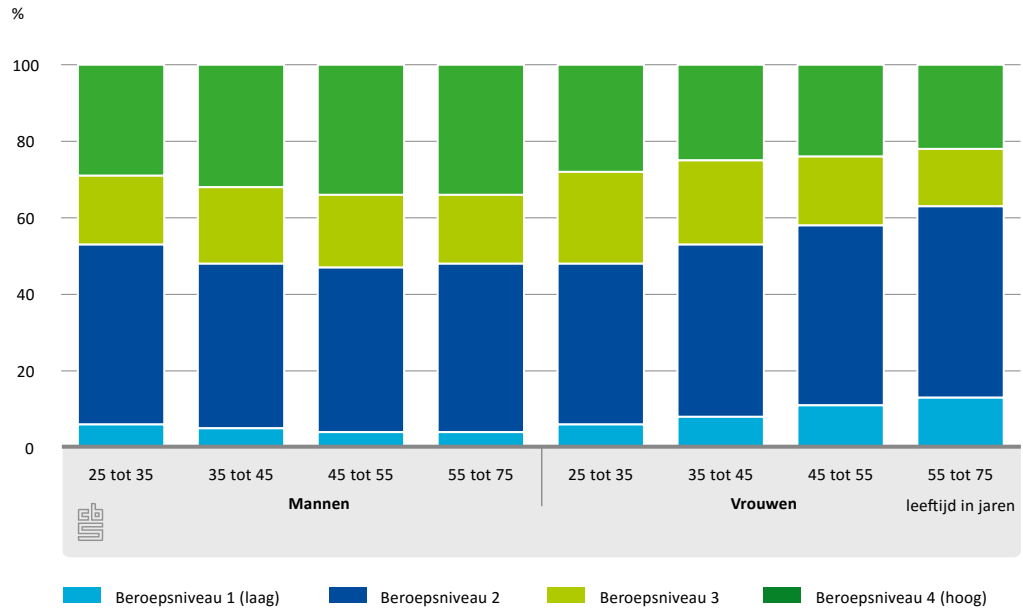
4. Beroepen

Vergeleken met 2003 lag het beroepsniveau van werkende vrouwen in 2016 hoger dan in 2003. Het onderwijsniveau van vrouwen nam in deze periode ook toe. Vrouwen tot 45 jaar zijn tegenwoordig gemiddeld hoger opgeleid dan hun mannelijke leeftijdgenoten. Een hoger opleidingsniveau vergroot de kans op werk met een hoger beroepsniveau. Bij de 55-plusvrouwen steeg het percentage met het hoogste beroepsniveau van 22 naar 28.

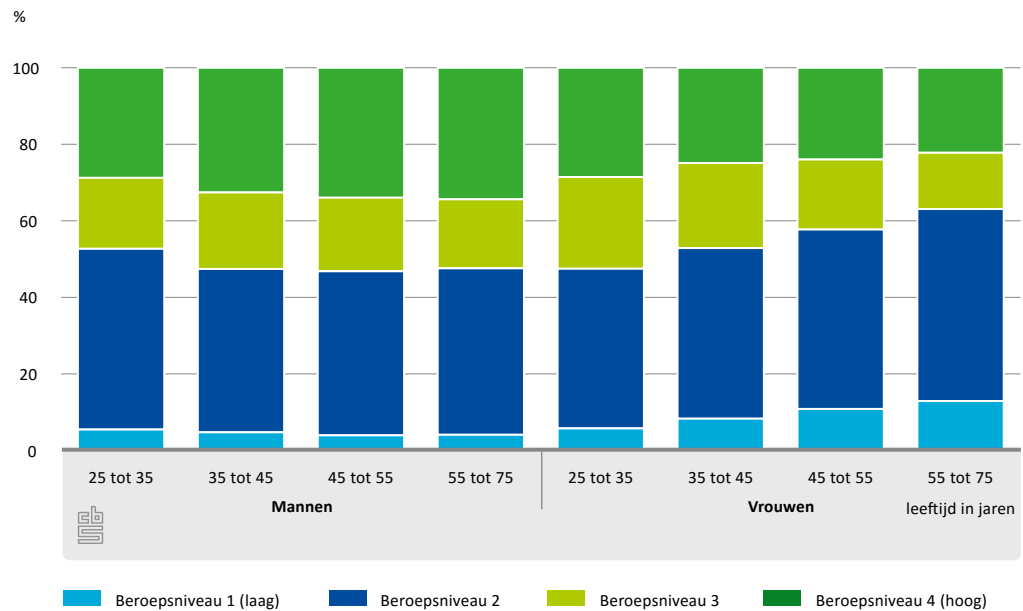
Onder het hoogste beroepsniveau vallen zeer complexe gespecialiseerde taken waarvoor een hoger of wetenschappelijk onderwijsniveau vereist is. Bij mannen in deze leeftijdscategorie nam het aandeel ook toe, maar veel minder sterk. Wel hadden werkende oudere mannen nog steeds vaker een hoger beroepsniveau dan vrouwen, 36 procent van de 55- tot 75-jarigen.

Het vaakst hadden 25- tot 75-jarige mannen en vrouwen werk met weinig tot middelmatig complexe taken (beroepsniveau 2). Uitzondering daarop zijn vrouwen van 25 tot 45 jaar. Zij hadden net iets vaker een baan op het hoogste beroepsniveau.

4.1 Werkzame beroepsbevolking naar beroepsniveau, 2003

4.2 Werkzame beroepsbevolking naar beroepsniveau, 2016

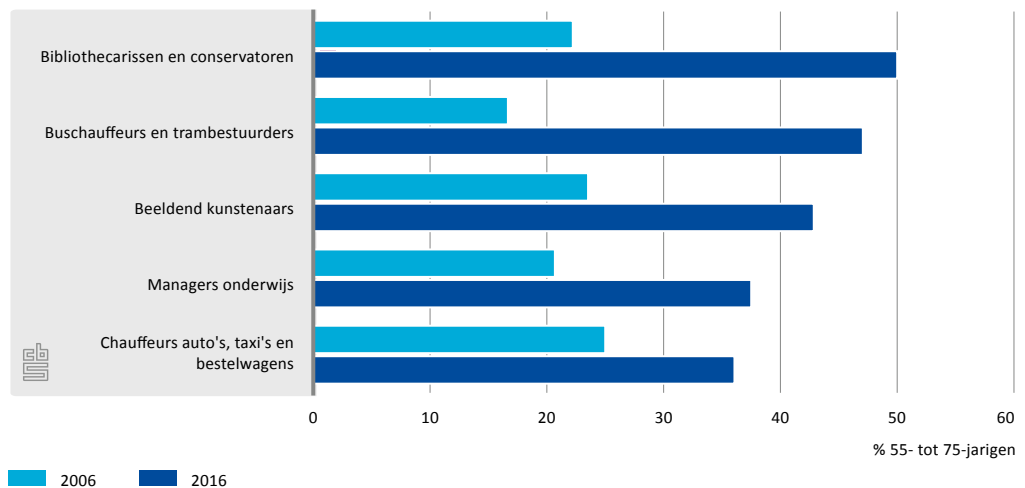

Vergrijsde beroepen

Zijn er beroepsgroepen die meer vergrijsd zijn dan andere? Dat blijkt inderdaad het geval. Zo is de helft van de beroepsgroep bibliothecarissen en conservatoren 55 jaar of ouder. In 2003 was dat nog 22 procent. Een andere beroepsgroep waarin relatief veel ouderen werken is die van buschauffeurs en trambestuurders. Hier steeg het aantal 55-plussers van 17 naar 47 procent.

4.3 Top 5 vergrijsde beroepsgroepen

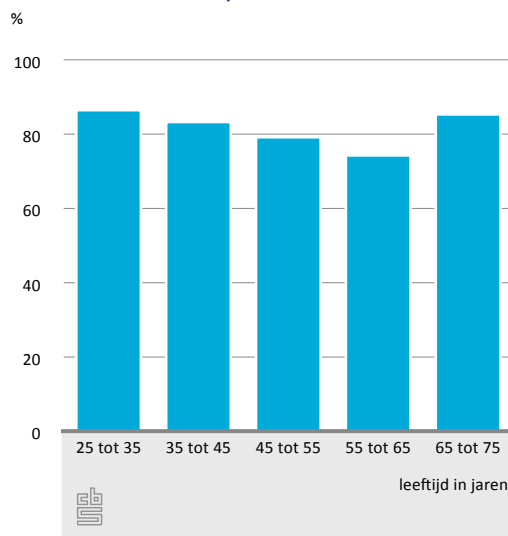
5. Gezondheid

Een grote meerderheid van alle werknemers van 55 tot 65 jaar ervoer de eigen gezondheid als goed of zeer goed. Volgens de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) van CBS en TNO gold dat voor 74 procent van de werknemers in deze leeftijdsgroep. Van de 65-plussers die nog als werknemer actief zijn was dat zelfs 85 procent, een percentage dat in de buurt komt van de 'gezondste' groep werknemers, namelijk die van 25 tot 35 jaar.

Bij de groep 55- tot 65-jarigen ligt het percentage wel het laagst: 7 procentpunt onder het gemiddelde voor alle werknemers. Daar komen ook naar verhouding de meeste langdurige aandoeningen voor; meer dan de helft gaf aan zo'n aandoening te hebben.

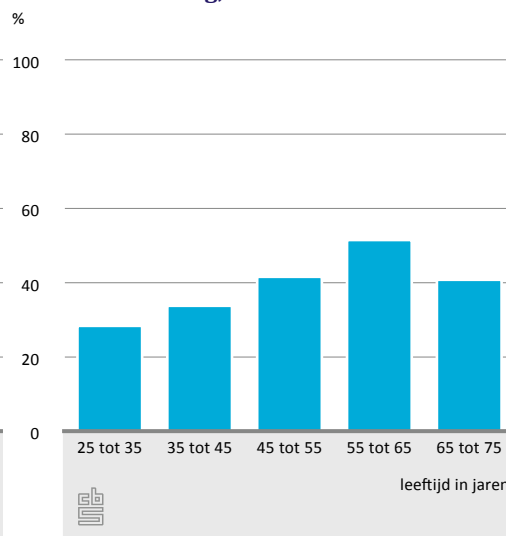
Bij werknemers in de oudste leeftijdsgroep was dat minder vaak het geval. Dit is ook een heel specifieke groep. Slechts 10 procent van alle 65- tot 75-jarigen werkte vorig jaar, meestal in deeltijd en de helft als werknemer. Onder de 55- tot 65-jarige bevolking lag de arbeidsparticipatie met 63,5 procent veel hoger.

5.1a (Zeer) goed ervaren gezondheid werknemers, 2016

Bron: CBS en TNO

5.1b Werknemers met langdurige aandoening, 2015

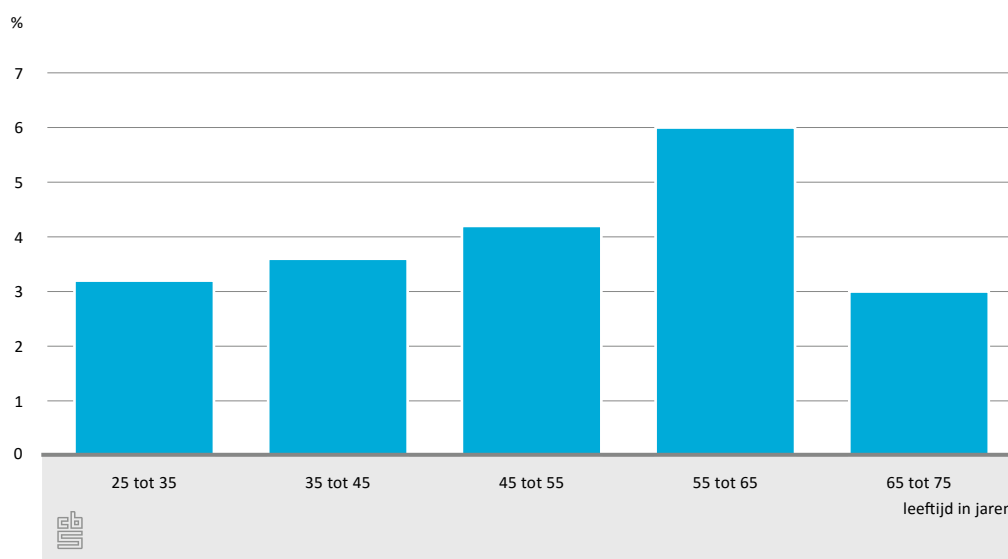
Bron: CBS en TNO

Hoogste ziekteverzuim onder werknemers van 55 tot 65 jaar

Werknemers in de leeftijd van 55 tot 65 jaar verzuimen gemiddeld het meest van alle werknemers tussen de 25 en 75 jaar. Van de 100 te werken dagen verzuimden zij er gemiddeld 6. Onder 25- tot 35-jarigen waren dat er iets meer dan 3. Met elke volgende leeftijdsgroep stijgt dat verzuimpercentage. Uitzondering zijn de 65-plussers, die juist het laagste ziekteverzuimpercentage hebben.

Hoe hoger de leeftijd, hoe meer het ziekteverzuimpercentage wordt beïnvloed door werknemers met een langdurige aandoening. In de oudere leeftijdsgroepen neemt hun aandeel toe; zij verzuimen meer dan andere werknemers (CBS, [Ziekteverzuim oudere werknemer zonder aandoening vrijwel even hoog als van jongere, 2014](#)).

5.2 Ziekteverzuim volgens werknemers, 2016

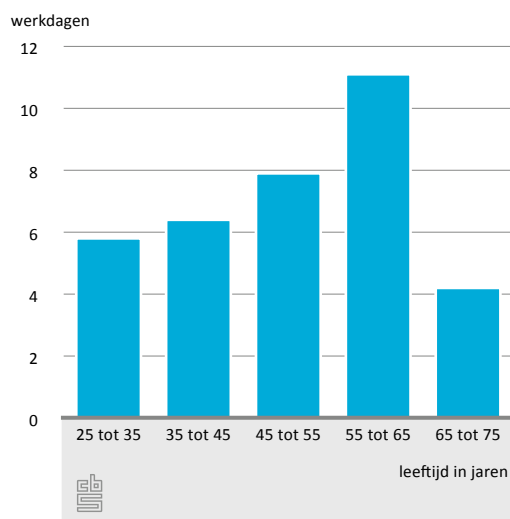
Bron: CBS en TNO.

Percentage verzuimers groter in jongere leeftijdsgroepen

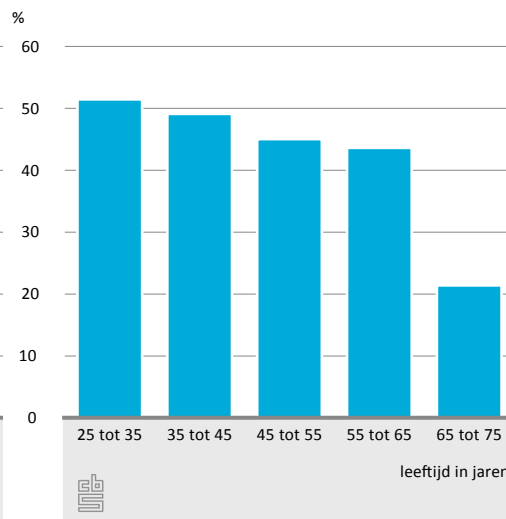
Bij een nadere beschouwing van het verzuim blijkt dat het aandeel van werknemers dat verzuimt niet hoger is in de oudere leeftijdsgroepen. Integendeel: van de 25- tot 45-jarige werknemers verzuimde de helft minstens één keer in 2016, tegenover 44 procent van de 55- tot 65-jarigen.

Dat het verzuimpercentage in de laatstgenoemde groep toch hoger ligt, heeft te maken met het aantal gemiste werkdagen. Gemiddeld zijn dat er 11. Bij de jongere werknemers is dat iets minder dan 6 werkdagen (CBS, [Langdurig verzuim door ziekte bij oudere werknemers, 2017](#)).

5.3a Gemiddelde verzuimduur werknemers, 2016

5.3b Werknemers die verzuimen, 2016

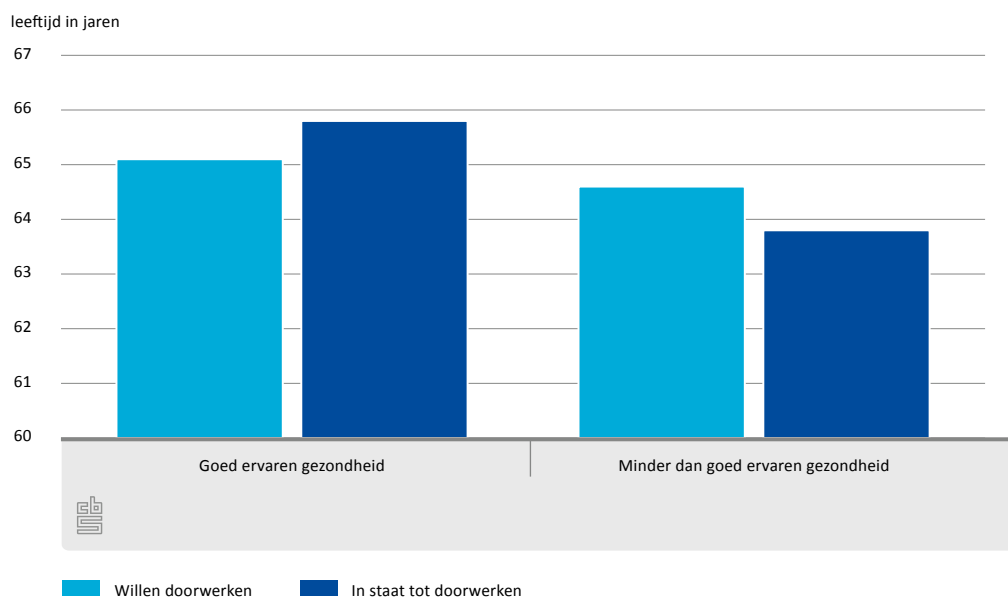

Tot welke leeftijd denken oudere werknemers door te werken?

Het antwoord op die vraag verschilt bij werknemers die zich gezond voelen en bij degenen die aangeven een minder dan goede gezondheid te hebben. Wie zich als 55- tot 65-jarige nog goed voelt, voorziet gemiddeld dat hij of zij in staat is het huidige werk te kunnen blijven uitoefenen tot 65 jaar en bijna 10 maanden. Dit is net iets langer dan de huidige AOW-leeftijd van 65 jaar en 6 maanden (2016). Maar de gemiddelde leeftijd waarop ze zelf zouden willen stoppen ligt 4 maanden lager, rond de 65 dus.

Bij leeftijdgenoten met een minder goede gezondheid is dat anders. De gemiddelde leeftijd tot waarop ze denken te kunnen doorgaan met hun huidige werk ligt bij hen bijna twee jaar onder de huidige AOW-leeftijd. De leeftijd tot waarop ze zouden willen doorwerken ligt juist gemiddeld tien maanden boven de uiterste leeftijd waarvan ze verwachten dat ze nog in staat zijn te werken (CBS, [Gezonde werknemers denken langer door te kunnen werken, 2017](#))

5.4 Werknemers van 55 tot 65 jaar naar doorwerkleeftijd, 2016

6. Conclusie

Het laatste decennium is de arbeidsparticipatie van 55-plussers sterk toegenomen. Het percentage werkende 55- tot 75-jarigen nam toe van iets meer dan een kwart in 2003 naar bijna 40 procent in 2016. Vanwege deze toename, en omdat het aantal 55-plussers steeg, zijn er steeds meer ouderen op de werkvloer. Inmiddels zijn het er 1,6 miljoen, bijna een vijfde van het totaal aantal werkenden. In sommige beroepsgroepen, zoals die van buschauffeurs en taxichauffeurs, is zelfs ruim twee vijfde van de werkenden 55-plus.

Vooraf onder 60- tot 65-jarigen werd de arbeidsparticipatie snel groter. Naarmate er meer 55-plussers actief (willen) zijn op de arbeidsmarkt, zijn er ook meer die hun baan kunnen verliezen of er geen kunnen vinden. Het aantal 55-plussers dat naar werk zoekt steeg sneller dan het aantal werkenden. Dit betekent dat de werkloosheid steeg. Onder het aantal 55- tot 65-jarigen dat werkte, bleef het percentage werknemers in vaste loondienst overigens gelijk (ruim 70 procent).

Met de jaren stijgt ook het risico op medische problemen. 55- tot 65-jarigen verzuimen dan ook meer, en kunnen of willen vaker niet werken wegens ziekte of arbeidsongeschiktheid. Dat het ziekteverzuim onder deze leeftijdsgroep hoger is, komt vooral doordat het verzuim gemiddeld langer duurt dan onder jongere werknemers. Wel is het aantal mensen dat zich ziek meldt onder 55- tot 65-jarigen kleiner dan onder andere leeftijdsgroepen.

Het aantal 55- tot 65-jarige werknemers dat de eigen gezondheid als goed beoordeelt, ligt op bijna drie kwart. Dit is iets lager dan onder jongere werknemers. De zich gezond voelende 55- tot 65-jarigen zijn naar eigen zeggen goed in staat om door te werken tot na de huidige

AOW-leeftijd. Wel ligt de eigen voorkeur bij 65. Werknemers die hun eigen gezondheid minder goed beoordelen, achten zich niet in staat om door te werken tot de AOW-leeftijd. Als het aan henzelf lag, zouden ze rond hun 64e stoppen.

7. Bronnen

StatLine – [Arbeidsdeelname, kerncijfers](#)

StatLine – [Arbeidsdeelname, ouderen](#)

StatLine – [Bevolking, geslacht en leeftijd, 1 januari](#)

StatLine – [Netto arbeidsparticipatie](#)

StatLine – [Werkloze beroepsbevolking, werkloosheidsduur en persoonskenmerken](#)

StatLine – [Werkzame beroepsbevolking, arbeidsduur](#)

StatLine – [Werkzame beroepsbevolking, beroep](#)

StatLine – [Werkzame beroepsbevolking, beroepsniveau](#)

StatLine – [Werkzame beroepsbevolking, gemiddeld inkomen](#)

StatLine – [Werkzame beroepsbevolking, positie in de werkring](#)

8. Begrippen

Beroepsbevolking

Personen:

- die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking), of
- die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking).

Deze definitie heeft betrekking op personen van 15 tot 75 jaar die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).

In verband met de afwijkende samenstelling ervan is de jongste groep (15 tot 25 jaar) buiten beschouwing gelaten in alle grafieken over de beroepsbevolking. Veel van de geanalyseerde

cijfers laten voor deze groep afwijkende resultaten zien. De presentatie daarvan zou veel aanvullende toelichting noodzakelijk maken, terwijl ze voor het beeld van de hier onderzochte groep weinig relevant zijn.

Beroepsniveau

1. Eenvoudige routinematige taken; elementair of lager onderwijsniveau vereist.
2. Weinig tot middelmatig complexe taken; lager of middelbaar onderwijsniveau vereist.
3. Complexe taken; middelbaar of hoger onderwijsniveau vereist.
4. Zeer complexe gespecialiseerde taken; hoger of wetenschappelijk onderwijsniveau vereist.

Doorsnee persoonlijk primair inkomen

Het doorsnee persoonlijk primair inkomen is het mediane inkomen en omvat inkomen uit arbeid en inkomen uit eigen onderneming. Omdat inkomen uit vermogen niet altijd eenduidig is toe te rekenen aan de afzonderlijke personen binnen een huishouden is dit bestanddeel in het persoonlijk primair inkomen buiten beschouwing gelaten. Inkomen uit arbeid bestaat uit loon, salaris, tantième, spaarloon en uit de beloning van arbeid die niet in dienstbetrekking is verricht. Ook beloningen in natura (zoals de waarde van het privégebruik van de auto van de werkgever) zijn hiertoe gerekend. Inkomen uit arbeid omvat ook loon dat vanuit het buitenland is ontvangen. Het weergegeven bedrag is inclusief de werknemers- en werkgeversbijdrage in de premies voor de sociale verzekeringen. Inkomen uit eigen onderneming bestaat uit het fiscale resultaat uit onderneming vermeerderd met het bedrag van de investeringsaftrek.

Langdurige aandoening

Eén of meer van de volgende langdurige ziekten, aandoeningen of handicaps:

- problemen met armen of handen
- problemen met benen of voeten
- problemen met rug en nek
- migraine of ernstige hoofdpijn
- hart- of vaatziekten
- astma, bronchitis, emfyseem
- maag- en darmstoornissen
- suikerziekte
- ernstige huidziekten
- psychische klachten/aandoeningen
- gehoorproblemen
- epilepsie
- levensbedreigende ziekten (bijv. kanker, aids)
- problemen met zien
- anders.

Ziekteverzuimpercentage

Het totaal aantal ziektedagen van een werknemer, in procenten van het totaal aantal beschikbare werkdagen van diezelfde werknemer in het voorafgaande jaar.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2016–2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	Het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2014/'15–2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2014/'15 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
CCN Creatie en visualisatie, Den Haag

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 7070
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2017.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.